

Seminární práce: popularizační sdělení

Csémy, L., Zábranský, T., Grohmannová, K., Dvořáková, Z., Brenza, J., & Janíková, B. (2012). Dospívající uživatelé heroinu a pervitinu po 14 letech: analýza psychosociálních charakteristik. *Československá Psychologie*, 56(6), 14.

Jméno a příjmení:	Wanda Vozáryová
UČO:	418676
Název, kód předmětu:	Statistická analýza dat, PSY117
Garant předmětu:	Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D.
Datum odevzdání:	7. 5. 2019 Seminární skupina: 02

Milí čitatelia, možno vašej pozornosti neuniklo, že psychologickému skúmaniu pružne reagujúcemu na aktuálne spoločenské dianie sa nevyhol jav prudkého nárastu užívateľov nelegálnych drog medzi mladistvými a mladými dospelými. Veda poskytuje stále relatívne málo zistení v tejto problematike. Autorom Csémymu a kolektívu sa tak podarilo pridať jeden z mnohých chýbajúcich kúskov do skladačky mapovania dopadu adolescentného užívania drog na život týchto osôb v ďalšej životnej etape.

Unikátneho longitudinálneho výskumu (práca so skúmaným vzorkom v priebehu času) sa zúčastnilo v prvej etape 124 respondentov (1996 až 1998) a po 14 rokoch sa ho zúčastnilo 49% pôvodných respondentov. Majme preto pri čítaní dnešnej nedeľnej prílohy na pamäti, s akým malým vzorkom výskum – prvý v Českej republike svojho druhu – pracuje. Čím menšia veľkosť vzorku, tým menšia variabilita výsledkov. Pri uvedení do praxe sa hlavným problémom stane, že tak malý vzorek nemusí byť reprezentatívny, teda nemusí odpovedať celej populácii a zistenia nie je možné v plnej miere generalizovať. Čím je naopak väčšia veľkosť vzorku, tým sa variabilita výsledkov minimalizujeme a predchádza sa tak náhodnej chybe. Odstúpme však na moment od limitov štúdie.

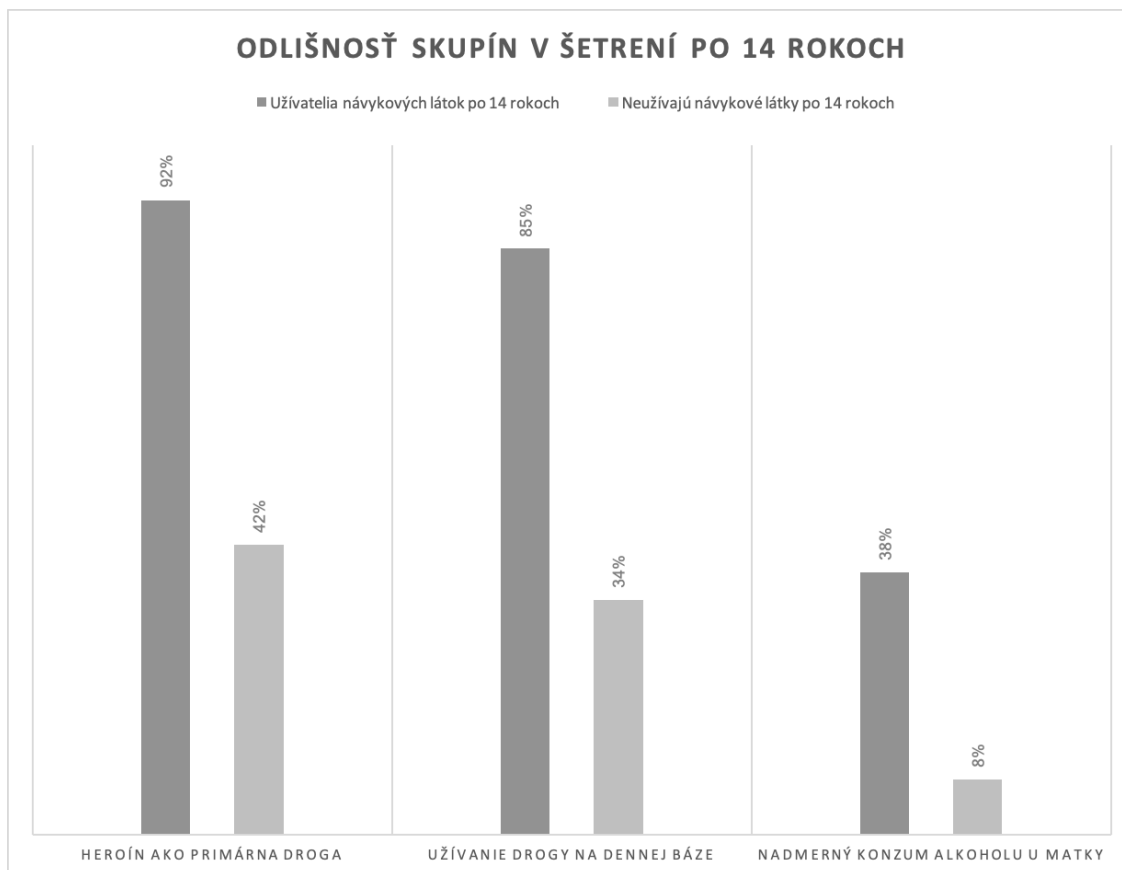
Ako - a v čom - sa líšia tí, ktorí problémy s užívaním látkových drog nemajú (napriek ich užívaniu v čase dospievania) od tých, ktorí v problematickom užívaní pokračujú? U skupiny 52 testovaných osôb (rozdelených na v súčasnosti užívajúcich a neužívajúcich návykové látky) v neužívajúcej skupine prevažujú ženy (71,8% oproti 61,5%) a respondenti, ktorí majú vyššie než základné vzdelanie (76,9% oproti 53,8%) a nezastávajú profesie manuálnej povahy (38% versus 52%). Štatisticky najvýznamnejšie rozdiely sa prejavili v indexe ASI-Lite, kde skupina s návykovými problémami prejavila výrazne významnejší kompozitný skôr v oblasti telesného zdravia ($p < 0,001$), v oblasti dodržiavania zákona a ($p < 0,01$) a v oblasti zamestania ($p < 0,05$). Takéto nízke hodnoty p (pri zvolenej hladine významnosti alfa 0,05) nám napovedajú, že autori pre ich vedeckú hypotézu môžu

získať podporu. ASI-Lite index slúži na zber štandardizovaných dát. Rýchlo sa etabloval ako dôveryhodný nástroj vďaka jeho validite (teda že test meria to, čo sme chceli skúmať) a reliabilite (veľičina udávajúca spoľahlivosť testu – teda že pri jeho opakovaní dostaneme podobné výsledky).

U oboch skupín takto vysoké priemerné skóre v oblasti zamestania v praxi naznačujú, že i pre skupinu, u ktorej nepretrvávajú problémy s užívaním drog, je problematické dosiahnuť spokojnosť v tejto oblasti.

Povšimnime si pozitívny tesný vzťah korelácie (väzby) nielen v predchádzajúcich spomínaných troch oblastiach, ale navyše v oblasti rodinných a psychologických problémov. Najtesnejšia zo spomínaných korelácií medzi problémami s drogami a problémami v oblasti zdravia ($r=0,6$) naznačuje, že sa korelácia nachádza medzi stredne silnou a silnou koreláciou, čo v praxi potvrdzuje prepojený vzťah. Sledované skupiny sa v Eysenckových dimenziách nelíšia v rámci osobnostných charakteristík, čo by v praxi mohlo znamenať, že nedokážeme presne stanoviť, aké povahové črty súvisia s užívaním či neužívaním drog v mladšej dospelosti po užívaní počas dospievania.

Tie najzaujímavejšie zistenia, ktoré poskytujú odpovede na to, v čom sa líšia obe skupiny nám hovoria, že u skupiny, ktorá aktuálne drogy stále užíva, bol drogou primárneho výberu v dospievaní heroín (92% oproti 42%), vyššie užívanie primárnej drogy na dennej báze (85% oproti 34%) a záverom: nadmerný konzum alkoholu u matky (38% oproti 8%) zachytené na Obrázku 1.

Obrázek 1: Rozdiely medzi skupinami užívateľov a neužívajúcich návykové látky v šetrení po 14 rokoch. Autor: Vozáryová, 2019.

Autori dokázali odpovedať na otázku, u akej veľkej časti vzorku pretrvávajú drogové problémy do veku mladej dospelosti. Len u štvrtiny osôb z tých, ktorí sa dostavili na následné šetrenie (u 13 osôb z 52), pretrvávajú problémy s drogami (neabstinovali od heroínu, opiátov, substitučných látok, pervitínu, či kokaínu. Ak toto číslo pôsobí na prvý pohľad optimisticky, nenechajme sa zmiast' a vezmime do úvahy kontext obecnej úspešnosti liečby závislosti. Tá sa napríklad v modeli terapeutickkej komunity pohybuje naprieč štátmi a prístupmi na hranici 10% (Mravčík & Nechanská, 2013) (Kalina, 2015). Výsledky štúdie teda poukazujú na optimistické zistenia, ale môžu súvisieť práve s obmedzením vzorku. Jednalo sa o klientov nízkoprahových zariadení iba v hlavnom meste.

Zdroje

- Csémy, L., Zábranský, T., Grohmannová, K., Dvořáková, Z., Brenza, J., & Janíková, B. (2012). Dospívající uživatelé heroinu a pervitinu po 14 letech: analýza psychosociálních charakteristik. *Československá Psychologie*, 56(6), 14.
- Kalina, K. (2015). *Klinická adiktologie*. Praha: Grada.
- Mravčík, V., & Nechanská, B. (2013). České terapeutické komunity. *Sčítání Adiktologických Služeb 2012.*, 13(2), 92.